

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

«01» *апрель* 2026 ел

№ 250

“2026 – 2030 елларга Арча муниципаль районы мәгариф учреждениеләрендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасын раслау турында

“Россия Федерациясе халыклары телләре турында” 1991 елның 25 октябрдәгә 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, РФ Президентының “2036 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында” 2025 елның 25 ноябрдәгә 858 номерлы Указы, “Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” 1992 елның 8 июлдәгә 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасындагы башка телләрнең функциональлеген саклау, өйрәнү, үстерү һәм арттыру, шулай ук республикадан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру максатларында Арча муниципаль районы башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ**:

1. “2026 – 2030 елларга Арча муниципаль районы мәгариф учреждениеләрендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасын расларга (алга таба – Программа).

2. “2021 - 2023 елларга Арча муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасын раслау турында” Арча муниципаль районы башкарма комитеты карарын үз көчен югалткан дип танырга.

3. Арча муниципаль районы башкарма комитетының “Мәгариф идарәсе” МУ (Н.Н.Муллахмәтов) мәгариф учреждениеләре белән берлектә чаралар программасын үтәүне тәэмин итәргә.

4. Арча муниципаль районының финанс-бюджет палатасына ел саен чираттагы финанс елына район бюджетын төзөгәндә Программа чараларын

гамәлгә ашыруга Арча муниципаль районы бюджетыннан әлеге максатларга жиберелә торган акчаларның мөмкинлекләрен исәпкә алып акча карарга.

5. Арча муниципаль районы Башкарма комитетының программаны гамәлгә ашыруда катнашучы структур бүлекчәләренә анда каралган чараларны вакытында үтәүне тәмин итәргә.

6. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) бастырып чыгарырга һәм Арча муниципаль районы сайтында (arsk.tatarstan.ru) урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә.

7. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Арча муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесе урынбасары Э. Ш. Вафинага йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе

Л.И.Абдуллин

Арча муниципаль районы
башкарма комитетының
2026 елның 01 апрель
250 номерлы карарына
кушымта

**“2026-2030 елларга Арча муниципаль районы мәгариф учреждениеләрендә
Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында
башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасы**

Муниципаль программа паспорты

1. Муниципаль программа исеме	“2026-2030 елларга Арча муниципаль районы мәгариф учреждениеләрендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” муниципаль программасы (алга таба – Программа)
2.Муниципаль программаны эшләү өчен нигез	Программа Россия Федерациясе Конституциясе, “Россия Федерациясе халыклары телләре турында”1991 елның 25 октябрдәгә 1807-1 номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясенң дәүләт теле турында” 2005 елның 1 июндәгә 53-ФЗ номерлы Федераль закон, РФ Президентының 2025 елның 25 ноябрдәгә 858 номерлы Указы белән расланган 2036 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте Стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, “Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү” 1992 елның 8 июлдәгә 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм “Татарстан Республикасының дәүләт теле буларак татар телен куллану

	<p>турында” 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, шулай ук Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте Концепциясе, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка законнары нигезендә эшләнде һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының “Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү” Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында” 2020 елның 10 сентябрендәге 821 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында алып барылган эшне дәвам итәргә тиеш.</p>
3. Муниципаль Программаның муниципаль заказчысы	Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы башкарма комитеты
4. Муниципаль программаның төп максаты	Татарстан Республикасында татар, рус һәм башка телләрен, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
5. Муниципаль программаның төп бурычлары	Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру; Татарстан Республикасының дәүләт телләре

	буларак татар һәм рус телләренең оптималь эшләвен тәмин итү; “ТР дәүләт телләре һәм ТРда башка телләр турында” законны эзлекле рәвештә гамәлгә ашыру.
6. Муниципаль программаның төп чараларын башкаручылар	ТР Арча муниципаль районы Башкарма комитетының “Мәгариф идарәсе” МУ, ТР Арча муниципаль районы Башкарма комитетының “Мәдәният идарәсе” МУ, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге
7. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2026 - 2030 еллар
8. Муниципаль программаның максатына ирешү индикаторлары	2030 елга: функцияләренә Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны һәм программаларны гамәлгә ашыру мәсьәләләре кертелгән муниципаль берәмлек органнарының һәм жирле үзидарә органнарының структур бүлекчәләре саны 4 берәмлеккә җиткереләчәк; муниципаль идарә, инфокоммуникация һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның чагыштырмасы 50 процентка җитәчәк; мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында татар милләтле балаларны татар телендә уку һәм тәрбияләү өлеше 85,6 процент сакланачак; гомуми белем бирү оешмаларында татар милләтле балаларны туган татар

	<p>телендә укыту өлеше 67,78 процентка житәчәк; гомуми белем бирү оешмаларында рус милләтле балаларны туган телләрендә рус телендә укыту өлеше 100 процент дәрәжәсендә сакланачак; Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында массакуләм мәгълүмат чаралары өлеше: татар телендә - 50 процент; Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе халыклары телләрендә гомумфайдалану китапханәләренең гомуми фонды өлеше, рус теленнән тыш, 25 процентка житәчәк; массакуләм мәгълүмат чараларында Татарстан Республикасының Арча муниципаль районындагы тел вәзгыятә һәм Программаны гамәлгә ашыру барышы турында язмалар саны 10 берәмлеккә житәчәк; Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында этнотел ситуациясе динамикасын һәм программаны үтәүнең нәтижеләлеген тикшерүләр саны 3 берәмлеккә житәчәк.</p>
<p>9. Муниципаль программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы</p>	<p>Программаны республика һәм Арча муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән финанслау күләме 300,0 мең сум тәшkil итә, шул исәптән:</p> <p>2026 ел - 60,0 мең сум 2027 ел - 60,0 мең сум 2028 ел - 60,0 мең сум 2029 ел - 60,0 мең сум 2030 ел - 60,0 мең сум</p>

1 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА ПРОБЛЕМАСЫ ҺӘМ МАКСАТЫ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

1 таблица. Муниципаль программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы һәм программаның максатлары

Программа Россия Федерациясе Конституциясе, "Россия Федерациясенен дәүләт теле турында" 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, "Россия Федерациясе халыклары телләре турында" 1991 елның 25 октябрдәге 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, "2036 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе турында" РФ Президентының 2025 елның 25 ноябрдәге 858 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Конституциясе, "Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында" 1992 елның 8 июлендәге 1560-ХII номерлы, "Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак элге татар телен куллану турында" 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы, "Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында" 1992 елның 8 июлендәге 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасы Президентының "Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясен раслау турында" 03.07.2008 елгы ПУ-312 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны гамәлгә ашыру буенча алга таба чаралар турында" 27.06.2008 елгы 451 номерлы карары нигезендә эшләнә.

Элге программа Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен оптималь шартларны хәл итүгә юнәлдерелгән.

Татарстан Республикасында 173тән артык халык вәкилләре яши. 8 милләт вәкилләренен саны 4 меңнән артык кеше тәшкил итә.

Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында 52073 кеше яши, шуларның 92,1% ы - татарлар, 6,7% ы – руслар, 0,5% ы - марилар, 1,2% ы - башка милләт вәкилләре.

Телләр үсешенә мәгълүмати киңлек зур йогынты ясый. Соңгы вакытта телләрен лексик күләме кимү, орфографик, пунктуацион һәм стилистик хаталар арту күзәтелә, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чараларында. Яшьләр теле акланмаган чит ил алынмалары, жаргонизмнар, вульгаризмнар һәм компьютер лексикасы белән тулган. Ижтимагый оешмалар актив катнашында дәүләт, ведомство һәм муниципаль хакимиятнең барлык дәрәжәләрендә телләрен яклау механизмын эшләү зарур.

Эшчәнлекнең күрсәтелгән юнәлешендә төп рольне мәгариф оешмалары уйный. Аерым алганда, Арча муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениеләрендә 2 туган тел: рус, татар телләрен өйрәнәләр. Укыту методикасын камилләштерү мөһим бурыч булып тора.

Туган телне белүче татарлар саны кимү тенденциясе саклана, татар телен куллану даирәсе кими, шул исәптән халыкның эштә һәм көнкүрештә көндәлек аралашуы шартларында да. Бу процеслар татар телендә белем бирүче мәктәпләр санының кимүе, туган татар телендә белем бирү системасының тулы канлы эшләве өчен сәяси-хокукий һәм институциональ мөмкинлекләрен югалуы белән бергә бара. Халыкның туган телен һәм этник мәдәниятен югалту куркынычы татар телен, әдәбиятын, мәдәниятен саклау, үстерү һәм тарату проблемасының актуальлеген арттыра.

Район халкының мәдәни-тел хокукларын гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру нигезләрен гамәлдәге законнар базасы салды.

Закон базасын гамәлгә ашыру ТР дәүләт телләрен өйрәнүне һәм туган телләрдә белем бирүне үстерүне тәэмин итүгә һәм Арча муниципаль районында татар телендә белем бирүче мәктәпләр санын саклап калуга юнәлдерелгән.

Гомумән алганда, алдагы Программаны гамәлгә ашыру елларында Арча муниципаль районы уку йортлары квалификацияле кадрлар һәм татар теле һәм әдәбиятын укытуны оештыру буенча укыту-методик әдәбият белән тәэмин ителде. Милли мәгарифне үстерүгә ярдәм итү максатларында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен өйрәнү буенча методик кабинетларның укыту-матди базасын заманча жиһазлар, иллюстратив материаллар һәм күрсәтмә эсбаплар белән тәэмин итү буенча эш алып барылды. Телләргә өйрәтүнең интерактив белем бирү продукциясен һәм мультимедиа контентын системалы эшләү һәм кертү башланды.

Халыкны туган телдәге әдәбият белән тәэмин итү максатларында шәһәр һәм авыл китапханәләре фондлары ел саен Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендәге әдәбият белән тулылана. Нәшрият эшчәнлеге күрсәтелгән телләрдә гамәлгә ашырыла.

Программа нәтижеләрен, шулай ук алдагы программаларны анализлау шуны күрсәтә: Арча муниципаль районында телләргә саклау һәм үстерү эшендә күрелгән тырышыкларга карамастан, күп кенә тоткарлаучы факторлар булу сәбәпле, куелган максатларның барысына да ирешеп булмады, алар арасында:

а) алдагы Программаны житәрлек финанслау;

б) татар телен, районда яшәүче халыкларның милли телләрен үзләштерүгә кызыксынуның йомшак булуы, рус телен һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү буенча чараларның житәрлек булмавы;

в) “мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми һәм урта һөнәри белем” схемасы буенча туган телдә өзлексез белем бирүнең бербөтен системасының төгәлләнмәве;

г) тиешле нормалар, стандартлар һәм технологияләр нигезендә мәгълүмати-коммуникатив киңлектә татар теленә яшәшенә ярдәм итүдә житәрлек дәрәжәдә комплектылык һәм системалылык булмау;

Әлеге Программа проблеманың барлык өлкәләрен һәм аспектларын колачлауның бөтенлеген, күрелә торган чараларның нәтижелелеген һәм программаның телләргә яшәш сәләте бәйле булган барлык төп факторларга йогынтысы нәтижелелеген тәэмин итүгә юнәлдерелгән яңа төп принципларны кулланып, алдагы Программаларны гамәлгә ашыру тәжрибәсен анализлау нигезендә эшләнде.

Проблема исеме	Аның барлыкка килү сәбәпләрен анализлау, аны муниципаль дәрәжәдә хәл итүнең	Муниципаль программаның тиешле максат исеме	Муниципаль заказчының әлеге муниципаль программа ирешүгә
----------------	---	---	--

	максатка ярашлылыгын һәм кирәклеген нигезләү		ярдәм итә торган бурыч исеме
1	2	3	4
Телләрнең лексик күләме кыскару тенденциясе, орфографик, пунктуацион һәм стилистик хаталар арту	Телләр үсешенә мәгълүмати киңлек зур йогынты ясый. Яшьләр теле акланмаган чит ил алынмалары, жаргонизмнар, вульгаризмнар һәм компьютер лексикасы белән тулган.	- Татарстан Республикасын ың дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез яшәшенә ярдәм итү; - татар һәм рус телләрен өйрәнүнең һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү	Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләренә саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру; Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең оптималь эшләвен тәмин итү; “ТР дәүләт телләре һәм ТРда башка телләр турында” законны эзлекле рәвештә гамәлгә ашыру.
Районда яшәүче халыкларның милли телләрен үзләштерүгә мотивациянең кимүе.	Телләренә саклау һәм үстерү эшендә тырышлыklar куелуга карамастан, хәл ителмәгән проблемалар бар: татар телен, районда яшәүче халыкларның милли телләрен үзләштерүгә кызыксынуның кимүе. монда бу проблеманың сәбәпләре яшеренгән: милли телләр үсешенә мәгълүмати киңлекнең тискәре йогынтысы	-татар һәм рус телләрен саклау һәм үстерү процессларын фәнни һәм фәнни-методик яктан тәмин итү; -Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләрен саклау һәм үстерү	Милли мәгариф һәм тәрбия, тормыш эшчәнлегенең барлык өлкәләрендә туган (татар) татар телен куллануны киңәйтү

Республиканың милли байлыгы буларак, Татарстан Республикасының дәүләт телләре дәүләт тарафыннан саклана һәм хуплана. Дәүләт сәясәтенен состав өлешләрәнән берсе буларак тел сәясәте максат булып тора:

- Арча муниципаль районында татар, рус һәм Татарстан Республикасының башка телләренә тигез хокуклы эшләвен тәэмин итү.

Программаның төп бурычлары булып торалар:

1. Татарстан Республикасында тел сәясәтен норматив-хокукий тәэмин итүне камилләштерү;

2. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренә тигез яшәшенә ярдәм итү;

3. Арча муниципаль районында татар һәм рус телләрен өйрәнүнең һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнүгә һәм татар телендә укытуга ярдәм итү;

4. Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрен саклау һәм үстерү процессларын фәнни һәм фәнни-методик яктан тәэмин итү;

5. Арча муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренә телләрен саклау һәм үстерү;

6. Арча муниципаль районында социаль статусны күтәрү, дәүләт һәм башка телләргә популярлаштыру;

7. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында этнотел ситуациясенә Мониторинг.

Программаның максаты һәм бурычлары Россия Федерациясе Президентының 2025 елның 25 ноябрәндәге 858 номерлы Указы белән расланган 2036 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенә Россия Федерациясе халыкларының мәдәниятләрен һәм телләрен саклау һәм үстерү, аларның рухи уртаклыгын ныгыту, милли азчылыкларның хокукларын тәэмин итү, чит илдә яшәүче ватандашларга ярдәм итү, аларның Россия һәм Татарстан Республикасы белән элемтәләрен үстерүгә ярдәм итү, шулай ук Россия Федерациясенә “Мәгариф” өстенлекле милли проектының мәгариф өлкәсендә инновацияләргә стимуллаштыру, талантлы яшьләргә ярдәм итү, иң яхшы укытучыларны һәм укучыларны бүләкләү, заманча белем бирү технологияләрен кертү өлешендә максатларына һәм бурычларына ярдәм итү, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни үзенчәлеген саклау өлешендәге максатларына һәм бурычларына туры килә.

Татарстан Республикасында рус телен дәүләт теле буларак саклап калу һәм үстерү чаралары “Россия Федерациясенә дәүләт теле турында” 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программа чаралары Программа бурычлары нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында телләргә саклауның һәм үстерүнең барлык төп аспектларын үз эченә ала:

1 бурыч. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында тел

сәясәтен норматив хокукий тәэмин итүне камилләштерү.

Әлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында Дәүләт һәм башка телләргә куллану һәм үстерү өлкәсендә хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган норматив хокукий актларны эшләүгә, системалаштыруга, тәржемә итүгә юнәлдерелгән.

2 бурыч. Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең тигез яшәшенә ярдәм итү.

Әлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгегә юнәлдерелгән:

рус һәм татар телләре өлкәсендә “Ашыгыч лингвистик ярдәм” оешмасы;

“Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру инфраструктурасын үстерү;

татар һәм рус телләре буенча тел сертификациясен оештыруны;

заманча операция системаларның, гамәли программалар пакетларының, тел ярдәме белән электрон жайланмаларның һәм технологияләрнең татарча локализациясен;

Татарстан Республикасында булган хезмәт мигрантларына Рус Тел өлкәсендә тел ярдәме күрсәтү;

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында географик объектлар исемнәренә татар һәм рус телләрендә бердәм каталогын төзү;

социаль коммуникация системасында рус һәм татар телләренең дәүләт теле буларак яшәшен укыту-методик тәэмин итү;

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренә яшәше өчен шартлар тудыру.

3 бурыч. Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында татар һәм рус телләрен өйрәнүнең һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнүгә һәм татар телендә укытуга ярдәм итү.

Әлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

татар һәм рус телләрен укытуны укыту-методик тәэмин итү;

полилингвизм шартларында урта һөнәри белем бирү системасында татар телендә укытуны үстерү;

анимация һәм мультимедиа белем бирү проектларын эшләү;

Россиянең күпмәдәни белем бирү системасында татар телен үстерүне тәэмин итү;

татар теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалификацияле кадрлар әзерләүгә ярдәм итү;

рус теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалификацияле кадрлар әзерләүгә ярдәм итү;

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында гомуми белем бирү учреждениеләре укучыларын чөптәргә полилингвал укытуны оештыру;

уңайлы тел һәм мәдәни белем бирү мөһиме булдыру.

4 бурыч. Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрен саклау һәм үстерү процессларын фәнни-методик тәэмин итү:

инфокоммуникация технологияләрендә татар теленең яшәешен тәэмин итү.

5 бурыч. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү.

Өлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында жәмгыятьтә, массакүләм мәгълүмат чараларында һәм интернет киңлегендә этнотел толерантлыгын формалаштыру;

Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендәге материалларны үз эченә алган мәгълүмати-ресурс порталы эшендә катнашу;

Мигрантларны Татарстан Республикасында мигрантларны адаптацияләү өчен лингво-культурологик ресурс буларак Татарстан Республикасы дәүләт телләренә өйрәтү;

күпмәдәни белем бирү һәм тәрбия мохите булдыру.

6 бурыч. Татарстан Республикасында социаль статусны күтәрү һәм дәүләт һәм башка телләренә популярлаштыру.

Өлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен саклап калу, үстерү һәм популярлаштыру буенча ижтимагый һәм хосусый инициативаларга грант ярдәме;

күпмәдәни жәмгыятьтә тел һәм мәдәни мохит булдыру һәм үстерү.

7 бурыч. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районындагы этнотел ситуациясен һәм Программаны гамәлгә ашыру барышын мониторинглау һәм анализлау.

Өлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында этнотел ситуациясенә социолингвистик мониторинг;

программаны гамәлгә ашыру барышын мониторинглау һәм анализлау.

Объектив куркынычлар:

1. Россия Федерациясе законнарын үзгәртү. Хокукый кырдагы үзгәрешләргә вакытында җавап бирү өчен программада Россия Федерациясе законнарын даими мониторинглау механизмы, Программаның үтәлеше барышы һәм нәтиҗәләгә, шулай ук программаны оператив төзәтү механизмнары каралган..

2. Финанс-икътисадый шартларның үзгәрүе. Планлаштырылган проектларның модульләгә аларны финанслау күләмнәренә карап төрле темпларда һәм төрле конфигурацияләрдә гамәлгә ашырырга мөмкинлек бирәчәк.

Төзәтелергә мөмкин булган куркынычлар:

1. Программаны үтәү белән идарә итүнең начар булуы, кире элементәне

югалту куркынычы. Моны жиңеп чыгу өчен, еллык хисаплардан тыш, программа нәтижәлегенә даими мониторингы каралган.

2. Этносоциаль тотрыксызлык һәм этнотел толерантлыгы бозылу куркынычы. Программа чараларын формалаштырганда Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында яшәүчеләрнең төрле этнотел төркемнәре мәнфәгатләре балансы, шулай ук программада каралган күпмәдәни белем бирү проекты этносоциаль һәм этнотел интолерантлыгы куркынычын киметергә мөмкинлек бирәчәк. Программада шулай ук жәмгыятьтә толерант этнотел мөнәсәбәтләрен пропагандалау чаралары да планлаштырылган.

2 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ СРОКЛАРЫ ҺӘМ ЭТАПЛАРЫ

2 таблица. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру срогы	Муниципаль программаны гамәлгә ашыру этаплары	Муниципаль программа этапларын гамәлгә ашыру сроклары	Муниципаль программа этабын гамәлгә ашыруның турыдан-туры нәтижәләре
1	2	3	4
2026 - 2030 еллар	2026 ел 2027 ел 2028 ел 2029 ел 2030 ел	2026 - 2030 еллар	“Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру, Татарстан Республикасында телләрнең оптималь яшәешен тәэмин итү буенча шартлар тудыру Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәрьяклап үстерү һәм таратуның матди-техник, фәнни-тикшеренү, мәгълүмати һәм укыту-методик

			базаларын үстерү
--	--	--	------------------

3 бүлек. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ ҺӘМ ТАСВИРЛАМАСЫ

3 таблица. Муниципаль программаның төп чаралары исемлеге

N п/п	Чараның исеме	Үтәү сроклары	Чараларны башкаручылар	Арча муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән финанслау күләме (еллар буенча)
1	Муниципаль программаны эшләү һәм раслау	2026 – 2030 еллар	Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы башкарма комитеты	Финанслау таләп ителми
2	Районда татар һәм рус телләрендә радиотапшырулар алып бару	2026 – 2030 еллар	“Татмедиа” АЖнең Арча филиалы	Финанслау таләп ителми
3	Тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, шул исәптән сәүдә өлкәсе предприятиеләр	2026 – 2030 еллар	Район башкарма комитеты бүлекләре, жирле үзидарә органнары	Финанслау таләп ителми

	ендә рәсмиләштерү			
4	Урам күрсәткечләрен Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә рәсмиләштерү	2026 – 2030 еллар	Төзелеш, архитектура һәм торақ-комму наль хужалык, ОМС бүлеге	Финанслау таләп ителми
5	Милли мәгариф учреждениеләр е чөлтәрен саклау	2026 – 2030 еллар	“ТР Арча муниципаль районы Башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе” МУ	Финанслау таләп ителми
6	Укыту рус телендә алып барыла торган мәгариф учреждениеләр ендә татар сыйныфларын ачуны оештыру	2026 – 2030 еллар	“ТР Арча муниципаль районы Башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе” МУ	Финанслау таләп ителми
7	ТР дәүләт телләрендә гомуми мәктәп чараларын оештыру һәм үткәрү	2026 – 2030 еллар	“ТР Арча муниципаль районы Башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе” МУ	Финанслау таләп ителми
Муниципаль программаның максаты				

<p>Арча муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрне, шулай ук Татарстан Республикасыннан читтә (беркетелгән регионнарда) татар телен саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру:</p> <p>1. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренең тигез яшәшенә ярдәм итү.</p> <p>2. Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрен өйрәнүнең һәм татар һәм рус телләрендә уку туны бербөтен системасын үстерү;</p> <p>3. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү.</p> <p>4. Республикадан читтә татар телен саклау һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Пермь крае, Марий Эл Республикасы)</p> <p>5. Арча муниципаль районындагы этнотел ситуациясен һәм Программаны гамәлгә ашыру барышын мониторинглау һәм анализлау.</p>								
Ярдәмче программалар-чаралар								
Халыкара туган телне бәйрәм итүгә багышланган еллык чараларны оештыру һәм үткәру (21 февраль)	2026 - 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Муниципаль бюджет					
			2026	2027	2028	2029	2030	Барысы
			15000	15000	15000	15000	15000	75000
Рус, татар телләрендә газета-журналларга язылуны рәсмиләштерү	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек					
Муниципаль	2026 –	Программаны	Төп эшчәнлек					

учреждениеләр хезмәткәрләре өчен татар теле курслары оештыру	2030 еллар	ы башкаручылар	
Татар һәм рус телләрен укытуны укыту-методик тәэмин итү	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек
Татар һәм рус телләрен өйрәнүнең бербөтен системасын үстерү	2026 – 2030 еллар	“ТР Арча муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф идарәсе” МУ	Төп эшчәнлек
Мәктәпкәчә мәгариф учреждениеләрендә балаларны туган телендә укытуны һәм тәрбияләүне тәэмин итү	2026 – 2030 еллар	“ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе” МУ	Төп эшчәнлек
Өстәмә белем бирү учреждениесендә туган телдә укыту һәм тәрбияләү белән түгәрәкләр, клублар оештыру	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек
Татар телен дистанцион укытуның телне төрле дәрәжәдә белүне тәэмин итүче “Ана теле” Мәгълүмати белем	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек

биру системасы проекттын гамэлгә ашыруга ярдәм итү			
Татар, рус телләрәннән олимпиадалар оештыру һәм үткәрү (мәктәп һәм муниципаль турлар), республика турында катнашуны тәэмин итү	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек
Туган телләрдә иншалар конкурсларын оештыру һәм үткәрү; укучылар конкурслары	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Төп эшчәнлек
Татар, рус теле һәм эдәбияты укучыларының семинар-киңәшмәлә рен оештыру һәм үткәрү	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек
Республика фәнни-гамәли конференцияләрене н, педагогик укуларның муниципаль турларын оештыру һәм үткәрү (Р. Фәхреддин, Г. Тукай, К. Насыйри, Ә. Кәлимуллина, Ш. Мәржани)	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек

Татар теле укытучыларының "Мастер-класс" Бөтенроссия конкурсының муниципаль турында оештыру һәм үткәрү; республика этабында катнашу	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ	Муниципаль бюджет					
			2026	2027	2028	2029	2030	Гомумән
			5000	5000	5000	5000	5000	25000
Рус, татар теле һәм әдәбиятына ДИА, БРИ, БДИ оештыру һәм үткәрү	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек					
Күпмәдәни белем бирү системасында татар телен үстерүне тәмин итү	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек					
Күренекле мәдәният, әдәбият һәм сәнгать эшлеклеләре белән очрашулар оештыру	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек					
Китап күргәзмәләре, әдәби-тематик кичәләр, әңгәмәләр, язучыларның юбилей даталарына күзәтүләр оештыру	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек					

<p>“Рус теле һәм әдәбияты” татар теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалицияле кадрлар әзерләүгә ярдәм</p>	<p>2026 – 2030 еллар</p>	<p>"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ</p>	<p>Төп эшчәнлек</p>					
<p>Милли гомуми белем бирү учреждениеләренен педагогик кадрларын әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү</p>	<p>2026 – 2030 еллар</p>	<p>"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ</p>	<p>Төп эшчәнлек</p>					
<p>Дәүләт телләрен өйрәнү кабинетларының уку-матди базасын заманча жиһазлар, иллюстратив материаллар һәм яңа буын күрсәтмә әсбаплар белән ныгытуга ярдәм итү</p>	<p>2026 – 2030 еллар</p>	<p>"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетының мәгариф идарәсе" МУ</p>	<p>Республика бюджеты</p>					
<p>Уңайлы тел һәм мәдәни белем бирү мохите булдыру: - "Мин татарча сөйләшәм" республика конкурсының район турында оештыру һәм үткөрү, республика турында катнашу</p>	<p>2026 – 2030 еллар</p>	<p>Программаны башкаручылар</p>	<p>Муниципаль бюджет</p>					
			<p>2026</p>	<p>2027</p>	<p>2028</p>	<p>2029</p>	<p>2030</p>	<p>Итого</p>
			<p>1000</p>	<p>1000</p>	<p>1000</p>	<p>1000</p>	<p>1000</p>	<p>50000</p>

				0	0	0	0	0	
Күпмәдени жәмгыяттә тел һәм мәдәни мохит булдыру һәм үстерү	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Төп эшчәнлек						
Мәктәп китапханәләре фондларын ел саен милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты һәм вакытлы басмалар, шул исәптән ТР халыклары телләрендә туплау;	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Республика бюджеты						
Арча муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләре һәм әдәбияты декадасын үткәрү	2026 – 2030 годы	Программан ы башкаручыла р	Төп эшчәнлек						
Туган тел укытучыларының семинар-киңәшмәлә рен оештыру һәм үткәрү	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетыны ң мәгариф идарәсе" МУ	Төп эшчәнлек						
Туган тел укытучыларының квалификациясен күтәрү	2026 – 2030 еллар	"ТР Арча муниципаль районы башкарма комитетыны ң мәгариф	Төп эшчәнлек						

		идарәсе" МУ					
Дәрәсләкләр, методик ярдәмлекләр, аудио - һәм видеоматериаллар, татар телендәге матур әдәбият белән тәэмин итүдә булышлык күрсәтү	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Республика бюджеты				
Фестивальләр, конкурслар үткәрү, укучылар һәм укучылар төркемнәре белән ике яклы алмашу	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Муниципаль бюджет				
			2026 1500 0	2027 15000	2028 15000	2029 15000	2030 15000
Делегацияләргә кабул итү, РФ төбәкләре укучылары һәм укучылары өчен экскурсияләр оештыру	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Муниципаль бюджет				
			2026 1500 0	2027 15000	2028 15000	2029 15000	2030 15000
Беркетелгән регион вәкилләре белән семинар-киңәшмәлә р, түгәрәк өстәлләр, конференцияләр	2026 – 2030 еллар	Программан ы башкаручыла р	Төп эшчәнлек				
Программаны	2026 –	Программан	Төп эшчәнлек				

гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген арттыру буенча оештыру чаралары	2030 еллар	ы башкаручылар	
Чараларның календарь планнары нигезендә чаралар үтәлешенә анализ	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек
Программа чараларын башкаручыларның хисапларына анализ	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек
Чараларны башкаручылар белән киңәшмәләр үткөрү	2026 – 2030 еллар	Программаны башкаручылар	Төп эшчәнлек

4 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ ҺӘМ АНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ МЕХАНИЗМЫ

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышында аның муниципаль заказчы-координаторы (Арча муниципаль районы башкарма комитеты) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген тәмин итә, чараларны гамәлгә ашыруның барышын һәм Программаны башкаручыларның акчалардан нәтижәле файдалануын тикшереп тора. Программа чаралары Программаның дүләт заказчысы - координаторы тарафыннан Программа чараларын барлык башкаручылар белән башкарыла торган муниципаль контрактлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы башкарма комитет, ведомство һәм оешмалар бүлекләре квартал саен, хисап кварталыннан соң килә торган айның 10 числосына кадәр Арча муниципаль районы башкарма комитетына аның үтәлеше турында мәгълүмат тапшыралар.

Программаның нәтижәлелеге чараларны билгеләнгән срокларда үтәү дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижәлелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасында этнотел ситуациясен мониторинглау, этносоциологик тикшеренүләр нәтижәләре, шулай ук министрлыклар һәм ведомстволарның агымдагы хисап материаллары, дүләт статистикасы федераль хезмәтенен

Татарстан Республикасы буенча территориаль органы (Татарстанстат) материаллары кулланыла.

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе булып белем бирү дәрәжәсен, этнотел компетенциясен күтәрү, телләренң яшәеш өлкәсен киңәйтү, халыкара, милли һәм региональ дәрәжәләрдә мәгълүмат алмашу системаларында телләренң куллану мөмкинлекләрен киңәйтү исәбенә фәнни-техник һәм мәдәни үсешне активлаштыру, мәгариф, хезмәт күрсәтү өлкәсе хезмәткәрләренң һәм халыкның киң катламнарының тел компетенцияләренң ролен, квалификациясен, һөнәри осталыгын арттыру, мәдәни һәм мәдәни этнотел төрлелеге, толерантлык һәм милләтара татулыкны арттыру торырга тиеш.

Программа Татарстан Республикасы дәүләт һәм башка телләренң сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмат киңлегендә, шулай ук Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының мәгариф системасында һәм районнан һәм республикадан читтә татар теленң яшәешен чагылдыра торган Сан күрсәткечләренң үсүен, Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренң телләрен саклау һәм үстерү, дәүләт һәм башка телләренң социаль статусын һәм абруен күтәрү һәм Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында татар һәм рус телләренң функциональ потенциалын үстерү өчен нәтижәле фәнни эшләнмәләрен кертүне күз алдында тоту.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттырырга, Татарстан Республикасының Арча муниципаль районында яшәүче халыкларның телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен популярлаштыручы мәгърифәтчелек чараларынан халыкның файдалана алуына, Татарстан Республикасы дәүләт телләренң функциональлеген арттырырга, башкаручыларның эшен координацияләргә һәм оптимальләштерергә, программаны гамәлгә ашыруның фәнни һәм эксперт-аналитик базасын көчәйтәргә мөмкинлек бирәчәк тиешле инфраструктура булдырырга, Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләре телләрен куллану өлкәсендә норматив хокукый документларны камилләштерүгә ярдәм итәчәк.

Программа социаль һәм мәдәни өлкәләрдә үсешнең озак сроклы нәтижәләрен тәмин итә торган механизмнар һәм чаралар системасын булдыруга исәпләнгән. Мондый төрдәге нәтижәләр гадәти статистик үлчәүләргә бирелми һәм бәядә белдерелергә мөмкин түгел.

Программа чараларын гамәлгә ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем бирү һәм тәрбия эшчәнлегенә ярдәм итәргә һәм аларны үстерергә, педагогның социаль статусын күтәрергә, мәгариф системасын һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсен халыкның этнотел таләпләренә яқынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк, Татарстан Республикасы тел законнарын гамәлгә ашыру чараларын жайга салачак һәм оптимальләштерәчәк.

<p>Гомуми белем бирү оешмаларын да рус милләтле балаларны туган телләрендә рус телендә укыту өлеше, процентлар</p>							
<p>Һәркем файдалана алырлык китапханәләрнең жьелма фонды өлеше</p>	100	100	100	100	100	100	100
<p>Арча муниципаль районындагы тел вазгыяте һәм Программаны гамәлгә ашыруның барышы, үткәрелгән чаралар турында массакүләм мәгълүмат чараларында Мәкаләләр саны</p>							

Программаны үтәүнең нәтижәлелеген анализлаусаны		1	1	1	1	1	1
---	--	---	---	---	---	---	---

6 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ӨЧЕН КИРӘКЛЕ РЕСУРСЛАР

5 таблица. Муниципаль программа чараларын гамәлгә ашыру өчен кирәкле ресурслар

Финанслау чыганаclarы	еллар					
	Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның 2026 елы	Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның 2027 елы	Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның 2028 елы	Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның 2029 елы	Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның 2030 елы	Муниципаль программаны гамәлгә ашыру чорында барлыгы
Барлыгы, шул исәптән:						
Жирле бюджет	60000	60000	60000	60000	60000	300000
Башка чыганаclar (белешмә өчен)						

Тәртипкә
2 нче кушымта

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАЛАРНЫ ҮТКӘРҮ ТӘРТИБЕ ҺӘМ АЛАРНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘҮ КРИТЕРИЙЛАРЫ

1. Муниципаль заказчы хисап елыннан соң килүче елның 1 мартына кадәр Финанс идарәсенә муниципаль программаны гамәлгә ашыру турында хисап тапшыра (1 нче кушымта).

2. Муниципаль заказчы хисап елыннан соң килүче елның 1 мартына кадәр Икътисад идарәсенә муниципаль программаны гамәлгә ашыру турында хисап тапшыра (2 нче кушымта), ул үз эченә алырга тиеш:

фактта башкарылган чыгымнарның гомуми күләме, барысы һәм шул исәптән финанслау чыганакалары буенча;

муниципаль программаның ел дәвамында төгәлләнгән чаралары исемлеге;
муниципаль программаның ел дәвамында төгәлләнмәгән чаралары исемлеге;

программа чараларын гамәлгә ашыруны анализлау, программа чараларын вакытында тәмамламау һәм финанс чараларын үзләштермәү сәбәпләре;

остәмә финанслау чыганакаларын жәлеп итү, программа максатларына ирешкәндә нәтижәлелекне арттыру яисә муниципаль программаны алга таба гамәлгә ашыруны туктату буенча тәкъдимнәр.

Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләүне уздыру өчен программа паспортындагы максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр кулланыла.

Муниципаль программаларны
үткәру тәртибенә һәм
гамәлгә ашыру нәтижәлелеген
бәяләү критерийларына
1 нче кушымта

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ТУРЫНДА ХИСАП

(муниципаль программа исеме)
20__ ЕЛНЫҢ _____ мең сум.

N п/п	Чара	Башкаручы	Финанслау чыганагы	20__ елга бюджет ассигновани	Касса чыгымы	Уздырыла торган программа
----------	------	-----------	-----------------------	------------------------------------	-----------------	---------------------------------

				еләре күләме		чараларының нәтижәлелеге
1.						
2.						
3.						
	БАРЛЫГ Ы:					
			Федераль бюджет			
			Республика бюджеты			
			Жирле бюджет			
			Бюджеттан тыш чыганаclar			

Муниципаль программаларны
үткәру тәртибенә һәм
гамәлгә ашыру нәтижәлелеген
бәяләү критерийларына
2 нче кушымта

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫҢ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘУ

(муниципаль программа исеме)
20__ ЕЛНЫҢ _____

	Үлчәү берәмлеге	Күрсәткечнең әһәмияте		
		Муниципаль	_____	Планлы,

		программан ы гамэлгэ ашыра башлаганда	_ торышы	муниципаль программаны гамэлгэ ашыру ахырына
Бурычлар, максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр				
1 максат				
Бурыч 1.1				
Индикатор				
Индикатор				
...				
2 максат				
Бурыч 2.1				
Индикатор				
Индикатор				
...				